TEISINGUMO TEISMO (aštuntoji kolegija) SPRENDIMAS

2021 m. spalio 14 d.*

„Prašymas priimti prejudicinį sprendimą – Europos Sąjungos finansinių interesų apsauga – SESV 325 straipsnis – Kova su sukčiavimu ir kita neteisėta veikla – Konvencija dėl Sąjungos finansinių interesų apsaugos – Sąvoka „sukčiavimas“ – Neteisėtas elgesys projekto tvarumo laikotarpiu“

Byloje C-360/20

dėl *Tribunalul Argeş* (Ardžešo apygardos teismas, Rumunija) 2020 m. rugpjūčio 4 d. nutartimi, kurią Teisingumo Teismas gavo 2020 m. rugpjūčio 4 d., pagal SESV 267 straipsnį pateikto prašymo priimti prejudicinį sprendimą byloje

**Ministerul Lucrărilor Publice**, **Dezvoltării şi Administrației**, buvusi *Ministerul Dezvoltării Regionale şi Administrației Publice*,

prieš

**NE**

TEISINGUMO TEISMAS (aštuntoji kolegija),

kurį sudaro aštuntosios kolegijos pirmininko pareigas einantis septintosios kolegijos pirmininkas J. Passer, teisėjai L. S. Rossi ir N. Wahl (pranešėjas),

generalinis advokatas J. Richard de la Tour,

kancleris A. Calot Escobar,

atsižvelgęs į rašytinę proceso dalį,

išnagrinėjęs pastabas, pateiktas:

– *Ministerul Lucrărilor Publice, Dezvoltării şi Administrației*, buvusios *Ministerul Dezvoltării Regionale şi Administrației Publice*, atstovaujamos I. Ştefan,

– Europos Komisijos, atstovaujamos J. Baquero Cruz, L. Mantl ir I. Rogalski,

atsižvelgęs į sprendimą, priimtą susipažinus su generalinio advokato nuomone, nagrinėti bylą be išvados,

* Proceso kalba: rumunų.

priima šį

## Sprendimą

1 Prašymas priimti prejudicinį sprendimą pateiktas dėl ESS 4 straipsnio 3 dalies, siejamos su SESV 325 straipsnio 1 ir 2 dalimis, 1995 m. liepos 26 d. Briuselyje pasirašytos Konvencijos dėl Europos Bendrijų finansinių interesų apsaugos, parengtos vadovaujantis Europos Sąjungos sutarties K.3 straipsniu (OL C 316, 1995, p. 49; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 19 sk., 8 t., p. 57, toliau – PIF konvencija), 1 straipsnio 1 dalies a punkto ir 2006 m. liepos 11 d. Tarybos reglamento (EB) Nr. 1083/2006, nustatančio bendrąsias nuostatas dėl Europos regioninės plėtros fondo, Europos socialinio fondo ir Sanglaudos fondo bei panaikinančio Reglamentą (EB) Nr. 1260/1999 (OL L 210, 2006, p. 25), su pakeitimais, padarytais 2010 m. birželio 16 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentu (ES) Nr. 539/2010 (OL L 158, 2010, p. 1, toliau – Reglamentas Nr. 1083/2006), 57 straipsnio 1 ir 3 dalių bei 98 straipsnio išaiškinimo.

2 Šis prašymas pateiktas nagrinėjant *Ministerul Lucrărilor Publice, Dezvoltării şi Administraţiei* (Viešųjų darbų, plėtros ir administravimo ministerija, Rumunija), buvusios *Ministerul Dezvoltării Regionale şi Administraţiei Publice* (Regioninės plėtros ir viešojo administravimo ministerija, Rumunija) (toliau – ministerija), pateiktą skundą dėl nutarimo, kuriuo prokuratūra nutraukė baudžiamąją bylą, iškeltą NE dėl pažeidimų, padarytų neteisėtai pasisavinant Europos Sąjungos bendrojo biudžeto lėšas.

## Teisinis pagrindas

### *Sąjungos teisė*

### *PIF konvencija*

3 PIF konvencijos 1 straipsnio 1 dalies a punkte nustatyta:

„1. Šioje Konvencijoje Europos Bendrijų finansiniams interesams kenkiantis sukčiavimas – tai:

a) išlaidų srityje – bet koks tyčinis veikimas ar neveikimas, susijęs su:

– suklastotų, neteisingų ar neišsamių pareiškimų ar dokumentų naudojimu ar pateikimu, kurio padariniai yra Europos Bendrijų bendrojo biudžeto arba Europos Bendrijų valdomų ar jų vardu valdomų biudžetų lėšų pasisavinimas ar neteisėtas užlaikymas;

– tuos pačius padarinius sukeliančiu informacijos neatskleidimu pažeidžiant konkretų įsipareigojimą;

– netinkamu tokių lėšų naudojimu ne tiems tikslams, kuriems jos buvo iš pradžių skirtos;

<…>“

### *Reglamentas Nr. 1083/2006*

4 Reglamento Nr. 1083/2006 2 straipsnio „Sąvokų apibrėžimai“ 7 punkte nustatyta:

„Šiame reglamente vartojamų terminų reikšmės:

<…>

7) pažeidimas – Bendrijos teisės nuostatų pažeidimas, susijęs su ūkio subjekto veiksmais ar neveikimu, kai dėl nepagrįstų Europos Sąjungos bendrojo biudžeto išlaidų padaroma arba gali būti padaryta žala bendrajam biudžetui.“

5 Šio reglamento 57 straipsnio „Veiksmų patvarumas“ 1 dalyje numatyta:

„1. Valstybė narė arba vadovaujanti institucija užtikrina, kad veiksmui, susijusiam su investicija į infrastruktūrą ar investicija į gamybą, būtų toliau teikiama fondų parama tik tuo atveju, jei per penkerius metus nuo veiksmo užbaigimo veiksme nepadaroma esminių pakeitimų dėl infrastruktūros objekto nuosavybės pobūdžio pasikeitimo ar gamybinės veiklos nutraukimo, turinčių poveikio veiksmo pobūdžiui arba įgyvendinimo sąlygoms, arba bendrovei ar viešajai įstaigai suteikiančių pernelyg didelį pranašumą.

Veiksmams, kuriems galima skirti paramą iš ESF lėšų, skiriama parama turės būti grąžinta tik tuo atveju, jei jiems taikomas įsipareigojimas išlaikyti investiciją pagal galiojančias valstybės pagalbos taisykles, kaip apibrėžta Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo 107 straipsnyje, ir jei juose padaryta esminių pakeitimų, susijusių su gamybinės veiklos nutraukimu per minėtose taisyklėse nurodytą laikotarpį.

Valstybės narės gali sumažinti pirmoje pastraipoje nurodytą terminą iki trejų metų, jei išlaikomos mažųjų ir vidutinių įmonių investicijos.“

6 Minėto reglamento 98 straipsnis „Valstybių narių atliekamas finansinis koregavimas“ suformuluotas taip:

„1. Valstybės narės visų pirma atsako už pažeidimų nagrinėjimą ir turi imtis priemonių, jei esama įrodymų, kad yra pokyčių, kurie daro poveikį veiksmų ar veiksmų programų įgyvendinimo ar kontrolės pobūdžiui ar sąlygoms, ir jos atsako už reikiamą finansinį koregavimą.

2. Valstybė narė atlieka reikiamą finansinį koregavimą, susijusį su veiksmuose arba veiksmų programose nustatytais pavieniais ar sistemingais pažeidimais. Koregavimą valstybė narė atlieka panaikindama visą valstybės finansinį įnašą ar jo dalį veiksmų programai. Valstybė narė atsižvelgia į pažeidimų pobūdį, svarbą ir fondų finansinius nuostolius.

Tokiu būdu suteiktas fondų lėšas valstybė narė gali dar kartą panaudoti atitinkamoje veiksmų programoje iki 2015 m. gruodžio 31 d. laikydamasi šio straipsnio 3 dalies nuostatų.

<…>

3. Pagal šio straipsnio 2 dalį panaikintas įnašas negali būti dar kartą panaudotas veiksmui arba veiksmams, kurie buvo koreguojami, arba, jei įvykdytas sistemingo pažeidimo finansinis

koregavimas – veiksmams, vykdomiems pagal visą prioritetinę kryptį, kurioje šis sistemingas pažeidimas buvo padarytas, ar jos dalį.

4. Nustačius sistemingą pažeidimą, valstybė narė tiria visus veiksmus, kuriuos vykdant galėjo būti padaryti pažeidimai.“

### *Rumunijos teisė*

7 2000 m. gegužės 8 d. *legea Nr. 78/2000 pentru prevenirea, descoperirea și sancționarea faptelor de corupție* (Įstatymas Nr. 78/2000 dėl korupcinių nusikaltimų prevencijos, nustatymo ir kovos su jais) su pakeitimais, padarytais *legea Nr. 187/2012 pentru punerea în aplicare a Legii Nr. 286/2009 privind Codul penal* (Įstatymas Nr. 187/2012 dėl Įstatymo Nr. 286/2009 dėl Baudžiamojo kodekso įgyvendinimo), $18^1$ straipsnio 1 dalyje (toliau – Įstatymo Nr. 78/2000 $18^1$ straipsnio 1 dalis) nustatyta:

„Nesąžiningas suklastotų, neteisingų ar neišsamių pareiškimų ar dokumentų naudojimas ar pateikimas, kurio padariniai yra Europos Sąjungos bendrojo biudžeto arba jos ar jos vardu valdomų biudžetų lėšų pasisavinimas, baudžiamas laisvės atėmimu nuo dvejų iki septynerių metų ir tam tikrų teisių atėmimu.“

8 2011 m. birželio 29 d. *Ordonanța de urgență Nr. 66/2011 privind prevenirea, constatarea și sancționarea neregulilor apărute în obținerea și utilizarea fondurilor europene și/sau a fondurilor publice naționale aferente acestora* (Nepaprastasis vyriausybės nutarimas Nr. 66/2011 dėl pažeidimų, susijusių su Europos Sąjungos fondų ir (arba) su jais susijusių nacionalinių viešųjų fondų lėšų gavimu ir naudojimu, prevencijos, nustatymo ir atsakomybės už juos) 2 straipsnio 1 dalies b punkte nustatyta:

„Šiame nepaprastajame nutarime [„sukčiavimu“ laikomas] pažeidimas, susijęs su Europos Sąjungos fondų ir (arba) su jais susijusių nacionalinių fondų lėšų gavimu ar naudojimu, už kurį baudžiama pagal Baudžiamąjį kodeksą ar kitus specialiuosius įstatymus.“

9 Šio nutarimo 26 straipsnyje nustatyta:

„Išskyrus atvejus, kai tarptautinio viešojo paramos teikėjo nustatytose taisyklėse numatyta kitaip, už Europos Sąjungos fondų lėšų valdymą atsakinga institucija pagal 20 ir 21 straipsnius parengia pažeidimų konstatavimo ir biudžetinių skolų nustatymo protokolus, jeigu:

a) per stebėsenos laikotarpį ji konstatuoja projekto neatitiktį galiojančiuose teisės aktuose nustatytiems patvarumo ar tvarumo reikalavimams;

b) stebėsenos laikotarpiui pasibaigus ji konstatuoja, kad Europos Sąjungos fondų lėšomis ar su jais susijusių atitinkamų nacionalinių viešųjų fondų lėšomis finansuojamų projektų rodikliai ir tikslai nebuvo visiškai ar iš dalies įgyvendinti.“

## Pagrindinė byla ir prejudiciniai klausimai

10 Pagrindinė byla susijusi su projekto „*Mănăstirea Cetățuia Negru Vodă – Legendă și tradiție*“ („Vienuolynas *Cetățuia Negru Vodă* – Legenda ir tradicijos“) įgyvendinimo sąlygomis. Šis projektas buvo bendrai finansuojamas iš Europos Sąjungos fondų pagal finansavimo sutartį; lėšų gavėjas buvo *Unitatea Administrativ Teritorială C.* (Teritorinis administracinis skyrius C., Rumunija), kuriam atstovavo meras NE.

11 Šioje sutartyje, be kita ko, numatyti paramos gavėjo įsipareigojimai savo lėšomis, jau įgyvendinus projektą, t. y. jo tvarumo laikotarpiu, spausdinti ir platinti reklaminę medžiagą, kaip antai turistams skirtus lankstinukus, atvirukus, brošiūras, nuotraukų albumus ir žemėlapius projekto viešinimui užtikrinti.

12 Paramos gavėjas pateikė investicijų tvarumo ir reklaminės medžiagos platinimo ataskaitas.

13 Ministerija nusprendė, kad šių ataskaitų turinys neatitinka per patikrinimą vietoje paramos gavėjo pateiktų įrodymų. Nors paramos gavėjas nurodė sukūręs ir išplatinęs reklaminę medžiagą pagal sutartį, jis negalėjo to pakankamai pagrįsti, o tai, ministerijos nuomone, kelia pagrįstų įtarimų dėl pateiktų dokumentų tikslumo. Taigi ministerija teigia turinti tvirtų įrodymų dėl suklastotų, neteisingų ar neišsamių pareiškimų ar dokumentų pateikimo.

14 Ministerijai pateikus prašymą, *Parchetul de le pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție – Direcția Națională Anticorupție – Serviciul teritorial Pitești* (prokuratūra prie Aukščiausiojo kasacinio teismo – Nacionalinė kovos su korupcija tarnyba – Pitești teritorinis skyrius, Rumunija) 2017 m. vasario 14 d. iškėlė baudžiamąją bylą dėl galimo pažeidimo, numatyto Įstatymo Nr. 78/2000 $18^1$ straipsnio 1 dalyje, t. y. nesąžiningo suklastotų, neteisingų ar neišsamių pareiškimų ar dokumentų panaudojimo ar pateikimo, dėl kurio neteisėtai pasisavintos Europos Sąjungos bendrojo biudžeto lėšos.

15 2017 m. gegužės 12 d. nutarimu *Direcția Națională Anticorupție – Serviciul teritorial Pitești* (Nacionalinė kovos su korupcija tarnyba – Pitești teritorinis skyrius, Rumunija) pradėjo baudžiamąjį persekiojimą *in rem* dėl Įstatymo Nr. 78/2000 $18^1$ straipsnio 1 dalyje numatyto pažeidimo.

16 2019 m. rugpjūčio 1 d. prokuroras priėmė nutarimą, kuriuo nutraukė bylą, nurodęs, kad Įstatymo Nr. 78/2000 $18^1$ straipsnio 1 dalyje nurodytos faktinės aplinkybės nebuvo nustatytos. Motyvuodamas šį nutarimą prokuroras visų pirma nurodė, kad, remiantis finansavimo sutarties nuostatomis, po projekto įgyvendinimo numatyta veikla, skirta turizmo skatinimo veiklos palaikymui ir tęstinumui užtikrinti (įskaitant reklaminės medžiagos spausdinimą ir platinimą), penkerius metus finansuojama paramos gavėjo, o ne Sąjungos biudžeto lėšomis.

17 Jis taip pat nurodė, kad ataskaitas, kurių turinio tikslumą ministerija ginčija, paramos gavėjas perdavė jau projektui pasibaigus, vykdant *ex post* patikrą. Prokuroro teigimu, nėra objektyvių Įstatymo Nr. 78/2000 $18^1$ straipsnio 1 dalyje nurodyto pažeidimo požymių, nes nagrinėjamu atveju nėra priežastinio ryšio tarp įrodymų pateikimo ar naudojimo ir neteisėto Europos Sąjungos fondų lėšų pasisavinimo. Taigi prokuroras mano, kad Europos Sąjungos fondų lėšos buvo gautos projekto įgyvendinimo laikotarpiu, ir nebuvo reikalaujama pateikti dokumentų dėl projekto tvarumo laikotarpio, todėl negalima teigti, kad buvo padaryta žalos Sąjungos biudžetui.

18 2019 m. rugpjūčio 29 d. ministerija prokuratūros skyriaus vyriausiajam prokurorui prie *Înalta Curte de Casație și Justiție – Direcția Națională Anticorupție* (Aukštasis kasacinis ir teisingumo teismas – Nacionalinis antikorupcijos direktoratas, Rumunija) pateikė skundą dėl minėto nutarimo nutraukti bylą, nurodydama, kad jis yra neteisėtas ir nepagrįstas. Šis skundas buvo atmestas kaip nepagrįstas.

19 Šiomis aplinkybėmis ministerija pareiškė apeliacinį skundą *Tribunalul Argeş* (Ardžešo apygardos teismas, Rumunija) dėl 2019 m. rugpjūčio 1 d. nutarimo nutraukti bylą.

20 Grįsdama savo apeliacinį skundą ministerija teigia, kad dokumentų, kuriuose nurodyta neteisinga informacija, pateikimas projekto įgyvendinimo laikotarpiui pasibaigus gali būti laikomas pažeidimu pagal Įstatymo Nr. 78/2000 $18^1$ straipsnio 1 dalį. Ji nurodo, kad neteisėtas Sąjungos biudžeto lėšų pasisavinimas (dėl šių dokumentų pateikimo) vertintinas atsižvelgiant į finansavimo sutartyje numatytas sąlygas, todėl su tvarumo laikotarpiu susijusi veikla, net ir vykdoma faktiškai įgyvendinus projektą, patenka į sutarties taikymo sritį ir jos galiojimo laikotarpiu.

21 Šiomis aplinkybėmis *Tribunalul Argeş* (Ardžešo apygardos teismas) nutarė sustabdyti bylos nagrinėjimą ir pateikti Teisingumo Teismui šiuos prejudicinius klausimus:

„1. Ar [Europos Sąjungos] finansiniams interesams kenkiančio sukčiavimo sąvoka pagal [PIF konvencijos] 1 straipsnio 1 dalies a punktą apima pažeidimą, padarytą siekiant sudaryti įspūdį, kad laikomasi Reglamento Nr. 1083/2006 57 straipsnio 1 dalies nuostatų, kad valstybė narė išvengtų 57 straipsnio 3 dalies, siejamos su to paties reglamento 98 straipsniu, nuostatų taikymo, ar ši sąvoka apima tik pažeidimą, padarytą iki įgyvendinimo etapo pabaigos, neįtraukiant veiksmų tvarumo etapu?

2. Ar Sąjungos teisę, visų pirma ESS 4 straipsnio 3 dalies, siejamos su SESV 325 straipsnio 1 ir 2 dalimis, ir [PIF konvencijos] 1 straipsnio 1 dalies a punkto nuostatas, galima aiškinti taip, kad pagal ją draudžiama nacionalinės teisės nuostata, pagal kurią asmuo negali būti baudžiamas, nors jis kaltinamas padaręs pažeidimą, pasibaigus sutarties vykdymo etapui, t. y. tvarumo etapu, susijusiu su įsipareigojimais, kuriuos minėtas asmuo prisiėmė pagal finansavimo sutartį, taip pat nacionalinės teisės akto aiškinimas, kad [Sąjungos] finansiniams interesams kenkiančio sukčiavimo sąvoka, be kita ko, neapima neteisėtų finansinių lėšų gavėjo veiksmų projekto tvarumo etapu, susijusių su įsipareigojimais, prisiimtais pagal finansavimo sutartį, neatsižvelgiant į lėšų ar sumų, išleistų vykdant įsipareigojimus, kuriuos paramos gavėjas prisiėmė projekto tvarumo tikslais, kilmę (paramos gavėjo nuosavi ištekliai arba [Sąjungos] fondų lėšos)?“

## Procesas Teisingumo Teisme

22 Nutartyje dėl prašymo priimti prejudicinį sprendimą *Tribunalul Argeş* (Ardžešo apygardos teismas) paprašė, kad jo prašymui priimti prejudicinį sprendimą, dėl kurio priimamas šis sprendimas, būtų taikoma pagreitinta procedūra pagal Teisingumo Teismo procedūros reglamento 105 straipsnį. Savo prašymą šis teismas iš esmės grindė teiginiu, kad kyla pavojus, jog pagrindinėje byloje sueis baudžiamosios atsakomybės senaties terminas.

23 Procedūros reglamento 105 straipsnio 1 dalyje numatyta, kad prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusio teismo prašymu arba išimties tvarka savo iniciatyva Teisingumo Teismo pirmininkas, išklausęs teisėją pranešėją ir generalinį advokatą, gali nuspręsti nagrinėti prašymą priimti prejudicinį sprendimą pagal pagreitintą procedūrą, jeigu dėl bylos pobūdžio reikia, kad ji būtų išnagrinėta greitai.

24 Šiuo klausimu reikia priminti, kad tokia pagreitinta procedūra yra procesinė priemonė, taikytina ypatingos skubos atvejais (2021 m. balandžio 20 d. Sprendimo *Repubblika*, C-896/19, EU:C:2021:311, 19 punktas ir jame nurodyta jurisprudencija).

25 Šiuo atveju 2020 m. rugsėjo 14 d. Teisingumo Teismo pirmininkas, išklausęs teisėją pranešėją ir generalinį advokatą, nusprendė netenkinti prašymo taikyti pagreitintą procedūrą, nes nutartyje dėl prašymo priimti prejudicinį sprendimą nebuvo pateikta pakankamai duomenų apie išimtines aplinkybes, pateisinančias sprendimo dėl prašymo priimti prejudicinį sprendimą priėmimą pagreitinta tvarka. Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas jam pagrįsti nurodė tik faktinių aplinkybių atsiradimo datą ir apsiribojo nacionalinių taisyklių, taikytinų baudžiamosios atsakomybės senaties terminui, citatomis, tačiau nenurodė, ar šios taisyklės taikomos pagrindinėje byloje.

## Dėl prejudicinių klausimų

### *Dėl pirmojo klausimo*

26 Pirmuoju klausimu prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas iš esmės siekia išsiaiškinti, ar PIF konvencijos 1 straipsnio 1 dalies a punkte vartojama sąvoka Sąjungos „finansiniams interesams kenkiantis sukčiavimas“ turi būti aiškinama kaip apimanti suklastotų ar neteisingų pareiškimų, pateiktų įgyvendinus projektą (kuriam skirtas finansavimas), naudojimą, siekiant sudaryti įspūdį, kad projekto tvarumo laikotarpiu laikomasi nustatytų įsipareigojimų.

27 Remiantis PIF konvencijos 1 straipsnio 1 dalies a punkto formuluote, išlaidų srityje Sąjungos „finansiniams interesams kenkiantis sukčiavimas“ – bet koks tyčinis veikimas ar neveikimas, susijęs su suklastotų, neteisingų ar neišsamių pareiškimų ar dokumentų naudojimu ar pateikimu, kurio padariniai yra Sąjungos biudžeto lėšų pasisavinimas ar neteisėtas užlaikymas.

28 Taigi PIF konvencijos 1 straipsnio 1 dalies a punkte nurodytas Sąjungos „finansiniams interesams kenkiantis sukčiavimas“ apima ne tik lėšų iš Sąjungos biudžeto pasisavinimą, bet ir neteisėtą jų užlaikymą. Todėl sukčiavimas, siekiant neteisėtai užlaikyti lėšas, gali pasireikšti pareigos pateikti ataskaitas nevykdymu jau gavus lėšas.

29 Taigi PIF konvencijos 1 straipsnio 1 dalies a punkte nurodytą sąvoką Sąjungos „finansiniams interesams kenkiantis sukčiavimas“ reikia aiškinti taip, kad ji apima sąmoningą suklastotų ar neteisingų pareiškimų, pateiktų įgyvendinus projektą, kuriam skirtas finansavimas, naudojimą, siekiant sudaryti įspūdį, kad projekto tvarumo laikotarpiu laikomasi finansavimo sutartyje nustatytų įsipareigojimų, ir taip neteisėtai užlaikyti Sąjungos biudžeto lėšas. Taigi ji apima visą laikotarpį, kuriuo pagal finansavimo sutartį paramos gavėjams nustatomi įsipareigojimai (įskaitant ir tvarumo laikotarpį).

30 Be to, lėšų, skirtų finansavimo sutartyje numatytam įsipareigojimui įvykdyti, šaltinis nėra svarbus, nes šio įsipareigojimo įvykdymas yra sąlyga Sąjungos biudžeto lėšoms skirti ir išlaikyti.

31 Iš viso to, kas išdėstyta, matyti, kad į pirmąjį klausimą reikia atsakyti taip: PIF konvencijos 1 straipsnio 1 dalies a punkte vartojama sąvoka Sąjungos „finansiniams interesams kenkiantis sukčiavimas“ turi būti aiškinama kaip apimanti suklastotų ar neteisingų pareiškimų, pateiktų įgyvendinus projektą (kuriam skirtas finansavimas), naudojimą, siekiant sudaryti įspūdį, kad projekto tvarumo laikotarpiu laikomasi nustatytų įsipareigojimų.

### *Dėl antrojo prejudicinio klausimo*

32 Antruoju klausimu prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas iš esmės siekia išsiaiškinti, ar Sąjungos teisės viršenybės principas turi būti aiškinamas taip, kad pagal jį nacionalinis teismas privalo aiškinti nacionalinės teisės nuostatas taip, kad jos atitiktų iš SESV 325 straipsnio 1 ir 2 dalių, siejamų su PIF konvencijos 1 straipsnio 1 dalies a punktu, kylančias pareigas.

33 Siekiant atsakyti į šį klausimą, pirmiausia reikia priminti, kad pagal Sąjungos teisės viršenybės principą reikalaujama, kad visos valstybių narių institucijos užtikrintų visišką įvairių Sąjungos teisės normų veiksmingumą, o valstybių narių teisė negali pakenkti šių įvairių normų veiksmingumui tų valstybių teritorijoje (2019 m. birželio 24 d. Sprendimo *Popławski*, C-573/17, EU:C:2019:530, 54 punktas ir jame nurodyta jurisprudencija).

34 Šiuo klausimu reikia pažymėti, kad Sąjungos teisę atitinkančio nacionalinės teisės aiškinimo principas, pagal kurį nacionaliniai teismai nacionalinę teisę turi aiškinti kuo labiau atsižvelgdami į Sąjungos teisėje nustatytus reikalavimus, pagrįstas pačia Sutarčių sistema, nes sudaro sąlygas, kad nacionaliniai teismai, nagrinėdami gautas bylas, pagal jiems suteiktą jurisdikciją užtikrintų visišką Sąjungos teisės veiksmingumą (2019 m. birželio 24 d. Sprendimo *Popławski*, C-573/17, EU:C:2019:530, 55 punktas ir jame nurodyta jurisprudencija).

35 Taigi šiuo atveju prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas turi įvertinti, ar nacionalinė teisė gali būti aiškinama kaip apimanti ne tik lėšų pasisavinimą, bet ir neteisėtą jų užlaikymą, kai tai gali būti laikoma Sąjungos finansiniams interesams kenkiančiu sukčiavimu, kaip apibrėžta PFI konvencijos 1 straipsnio 1 dalies a punkte.

36 Šiomis aplinkybėmis taip pat reikia pažymėti, kad SESV 325 straipsnio 1 ir 2 dalyse valstybės narės įpareigojamos pasiekti konkretų rezultatą, susijusį su veiksmingų atgrasomųjų priemonių priėmimu ir jų pareiga prieš Sąjungos finansiniams interesams kenkiantį sukčiavimą imtis tų pačių priemonių, kurių jos imasi prieš savo pačių finansiniams interesams kenkiantį sukčiavimą; šiai pareigai jokios sąlygos netaikomos. Todėl, remiantis Sąjungos teisės viršenybės principu, ši nuostata, palyginti su valstybių narių nacionaline teise, vien dėl to, kad ji įsigaliojo, automatiškai lemia bet kokių joms prieštaraujančių esamų nacionalinės teisės nuostatų netaikymą (šiuo klausimu žr. 2015 m. rugsėjo 8 d. Sprendimo *Taricco ir kt.*, C-105/14, EU:C:2015:555, 51 ir 52 punktus).

37 Taigi, atsižvelgiant į atsakymą į pirmąjį prejudicinį klausimą, nacionalinės teisės aiškinimas, pagal kurį už pareiškimus, kurie galėtų būti laikomi „sukčiavimu“ pagal Sąjungos teisę, galėtų būti traukiama baudžiamojon atsakomybėn tik tuo atveju, jeigu jie buvo padaryti vykdant projektą, o ne tvarumo laikotarpiu, yra nepakankamas (nepriklausomai nuo panaudotų lėšų šaltinio), todėl prieštarauja Sąjungos teisės aktais nustatytiems įsipareigojimams, nes kyla pavojus, kad nebus pritaikytos veiksmingos ir atgrasančios sankcijos Sąjungos finansiniams interesams kenkiančio sukčiavimo atvejais.

38 Galiausiai, prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas, laikydamasis Sąjungos teisę atitinkančio nacionalinių nuostatų aiškinimo, taip pat turi užtikrinti, kad būtų paisoma suinteresuotųjų asmenų pagrindinių teisių ir jiems nebūtų skirtos sankcijos, kurių jie būtų išvengę, jeigu būtų buvusios taikomos nacionalinės teisės nuostatos, laikantis iš nusikaltimų ir bausmių teisėtumo principo kylančių pareigų (šiuo klausimu žr. 2015 m. rugsėjo 8 d. Sprendimo *Taricco ir kt.*, C-105/14, EU:C:2015:555, 53 punktą).

39 Taigi, jei nacionaliniai teismai mano, kad Sąjungos teisę atitinkančių nacionalinės teisės nuostatų aiškinimas yra nesuderinamas su nusikaltimų ir bausmių teisėtumo principu, jie neprivalėtų šios pareigos vykdyti, net jeigu jos vykdymas leistų ištaisyti su Sąjungos teise nesuderinamą nacionalinę situaciją. Todėl nacionalinės teisės aktų leidėjas turi imtis būtinų priemonių (šiuo klausimu žr. 2017 m. gruodžio 5 d. Sprendimo *M.A.S. ir M.B.*, C-42/17, EU:C:2017:936, 61 punktą ir jame nurodytą jurisprudenciją).

40 Iš viso to, kas išdėstyta, matyti, kad į antrąjį klausimą reikia atsakyti taip: Sąjungos teisės viršenybės principas turi būti aiškinamas taip, kad pagal jį nacionalinis teismas privalo nacionalinės teisės nuostatas aiškinti taip, kad jos atitiktų iš SESV 325 straipsnio 1 ir 2 dalių, siejamų su PIF konvencijos 1 straipsnio 1 dalies a punktu, kylančius įsipareigojimus, su sąlyga, kad toks aiškinimas nelemia nusikaltimų ir bausmių teisėtumo principo pažeidimo.

## Dėl bylinėjimosi išlaidų

41 Kadangi šis procesas pagrindinės bylos šalims yra vienas iš etapų prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusio teismo nagrinėjamoje byloje, bylinėjimosi išlaidų klausimą turi spręsti šis teismas. Išlaidos, susijusios su pastabų pateikimu Teisingumo Teismui, išskyrus tas, kurias patyrė minėtos šalys, nėra atlygintinos.

Remdamasis šiais motyvais, Teisingumo Teismas (aštuntoji kolegija) nusprendžia:

1. **1995 m. liepos 26 d. Briuselyje pasirašytos Konvencijos dėl Europos Bendrijų finansinių interesų apsaugos, parengtos vadovaujantis Europos Sąjungos sutarties K.3 straipsniu, 1 straipsnio 1 dalies a punkte vartojama sąvoka Europos Sąjungos „finansiniams interesams kenkiantis sukčiavimas“ turi būti aiškinama kaip apimanti suklastotų ar neteisingų pareiškimų, pateiktų įgyvendinus projektą (kuriam skirtas finansavimas), naudojimą, siekiant sudaryti įspūdį, kad projekto tvarumo laikotarpiu laikomasi nustatytų įsipareigojimų.**

2. **Sąjungos teisės viršenybės principas turi būti aiškinamas taip, kad pagal jį nacionalinis teismas privalo nacionalinės teisės nuostatas aiškinti taip, kad jos atitiktų iš SESV 325 straipsnio 1 ir 2 dalių, siejamų su 1995 m. liepos 26 d. Briuselyje pasirašytos Konvencijos dėl Europos Bendrijų finansinių interesų apsaugos, parengtos vadovaujantis Europos Sąjungos sutarties K.3 straipsniu, 1 straipsnio 1 dalies a punktu, kylančius įsipareigojimus, su sąlyga, kad toks aiškinimas nelemia nusikaltimų ir bausmių teisėtumo principo pažeidimo.**

Parašai.